

DZIAŁANIA POLSKIEGO SEKTORA DOSTOSOWUJĄCE POLSKĄ TURYSTYKĘ DO WYMOGÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie procesów dostosowawczych polskiej turystyki do wymogów Unii Europejskiej.

Na wstępie warto powiedzieć, że po rozpadzie systemu socjalistycznego w Europie Środkowo-Wschodniej, wśród krajów członkowskich Wspólnoty pojawiły się głosy związane z potrzebą wypracowania nowej formuły stosunków z suwerennymi państwami tego regionu. Polska jako jedno z pierwszych państw postsocjalistycznych podjęła starania o rozszerzenie dotychczasowej współpracy gospodarczej i handlowej z EWG, wynikających z umów dwustronnych podpisanych w czasie istnienia RWPG. Demokratyczny rząd T. Mazowieckiego zdawał sobie sprawę, że tylko przynależność Polski do integracyjnych struktur Europy Zachodniej, umożliwi jej rozwój gospodarki wolnorynkowej, zapewni stabilność polityczną i bezpieczeństwo.

W grudniu 1989 r. pozytywnie na integracyjne dążenia państw Europy Środkowej odpowiedziała Rada Europejska, oświadczając, że „Wspólnota będzie wspierała niezbędne reformy gospodarcze wszystkimi środkami, które leżą w jej dyspozycji i będzie kontynuować analizę formuły stowarzyszenia z państwami, które podążają ścieżką reform gospodarczych i politycznych”¹. Pierwsze umowy o stowarzyszeniu, zwane również Układami Europejskimi, Wspólnota zawarła 16 grudnia 1991 r. z Polską, Czechosłowacją i Węgrami. W preambule Układów znajduje się zapis, iż celem każdego państwa jest członkostwo w Unii Europejskiej, a stowarzyszenie powinno pomóc w osiągnięciu tego celu. Od chwili podpisania Układów Europejskich z trzema pierwszymi państwami na forum Unii trwały prace dotyczące określenia obowiązków państw stowarzyszonych, które warunkowałyby członkostwo w Unii Europejskiej.

Na spotkaniu Rady Europejskiej w Kopenhadze (21–22 czerwca 1993 r.) zostały określone podstawowe warunki polityczne i gospodarcze, które po-

---

¹ A. Podraza, *Stosunki polityczne i gospodarcze Wspólnot Europejskich z państwami Europy Środkowej i Wschodniej*, Lublin 1996, s. 192.

winni spełnić państwa ubiegające się o członkostwo w Unii Europejskiej. Warunki te zostały nazwane kryteriami kopenhaskimi.

1. Osiągnięcie stabilności w dziedzinie instytucji gwarantujących demokrację, praworządność, respektowanie praw człowieka oraz poszanowanie i ochrona praw mniejszości.

2. Istnienie sprawnej gospodarki rynkowej.

3. Możliwość sprostania presji konkurencji i sił rynkowych działających w Unii Europejskiej.

4. Zdolność do przyjęcia i wywiązania się z zobowiązań wynikających z członkostwa, szczególnie zaś w realizacji celów unii politycznej, gospodarczej i monetarnej².

W zakresie 2 i 3 kryterium Polska ubiegająca się o członkostwo musiała przeprowadzić skuteczne reformy gospodarcze, które warunkowały powstanie sprawnej gospodarki rynkowej oraz mogły doprowadzić główne sektory gospodarki do osiągnięcia minimalnego poziomu konkurencyjności. Kryterium czwarte wymagało akceptacji i zdolności realizacji Traktatu o Unii Europejskiej, przyjęcia dorobku prawnego UE (*acquis communautaire*) oraz przygotowania administracji i sądownictwa do członkostwa, polegającego na zdolności stosowania *acquis communautaire*.

Rząd RP, potwierdzając aspiracje Polski do integracji z UE, 8 kwietnia 1994 roku złożył wniosek dotyczący akcesji do Wspólnoty. W czerwcu 1995 r. Komisja Europejska opublikowała *Białą Księgę* w sprawie przygotowania krajów stowarzyszonych do integracji z rynkiem wewnętrznym UE, wytyczając priorytety i kierunki działań. W odpowiedzi na *Białą Księgę*, rząd polski przyjął w lipcu 1997 r. *Harmonogram działań dostosowujących polski system prawny do zaleceń Białej Księgi Komisji Europejskiej w sprawie integracji z jednolitym rynkiem UE*. W dniu 31 marca 1998 roku, Polska, obok Republiki Czech, Węgier oraz Cypru rozpoczęła negocjacje o członkostwo w Unii Europejskiej. Negocjacje rozpoczęto od screeningu, polegającym na przeglądzie unijnego prawa i zgodności z nim polskich aktów prawnych. Celem screeningu było ustalenie problematyki dalszych rozmów akcesyjnych. Obszary negocjacyjne podzielono na 29 tematów. Podstawą dostosowania prawa polskiego do prawa obowiązującego w UE był *Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE*. Pierwszy został przyjęty 23 czerwca 1998 roku. Program był corocznie aktualizowany i przesyłany do Komisji Europejskiej. W *Narodowym Programie* turystyce poświęcony był 26 rozdział zatytułowany *Turystyka*. Do najważniejszych zadań należy zaliczyć: 1) dostosowanie polskiego prawa do prawa turystycznego obowiązującego w UE; 2) wspomaganie procesu prywatyzacji, restrukturyzacji oraz rozwoju wybra-

---

Rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód. Podstawowe dokumenty, (w:) ABC Unii Europejskiej. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce.

nych elementów infrastruktury turystycznej; 3) wspieranie rozwoju wybranych produktów turystycznych; 4) realizację tzw. szczegółowych programów rządowych; 5) zmianę struktur zarządzania turystyką; 6) programy poprawy jakości usług turystycznych; 7) szkolenie i doskonalenie kadr turystycznych.

Wspólnym celem tych zadań było dostosowanie polskiej gospodarki turystycznej do wymogów konkurencji istniejącej na rynku turystycznym w UE.

W kolejnych aktualizowanych programach problematyka dostosowania sektora turystyki do wymogów unijnych znalazła się w *Priorytecie 3.4*. Od 1999 r. działania służące przygotowaniu Polski do uczestniczenia we wspólnotowej turystyce koncentrowały się na: dokonaniu zmian legislacyjnych polegających na wdrożeniu prawa obowiązującego w UE, stworzeniu nowych ram prawnych mających na celu podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych oraz umożliwiających dokonanie zmian instytucjonalnych.

W odniesieniu do zmian instytucjonalnych postanowiono: 1) oddzielić funkcje zarządzania od wykonawstwa; 2) zwiększyć udział sektora turystycznego i samorządu terytorialnego w działalności promocyjnej na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym; 3) prowadzić działania na rzecz poprawy konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na europejskim i krajowym rynku turystycznym.

W ostatnich aktualizowanych narodowych programach dostosowawczych, w zapisach dotyczących działań w zakresie turystyki, podkreśla się, że ich celem jest „stworzenie silnego ekonomicznie i zorientowanego na rynek sektora turystycznego opartego na prywatnej własności i inicjatywie, mogącego sprostać konkurencji i tym samym zapewnić polskim przedsiębiorstwom turystycznym funkcjonowanie i rozwój w ramach jednolitego rynku Unii Europejskiej³.

Od 2000 roku działania dostosowawcze polskiego sektora turystycznego do wymogów UE koncentrowały się w trzech obszarach: 1. Harmonizacji prawa polskiego z prawem UE. 2. Rozwoju i poprawie konkurencyjności polskich usług turystycznych. 3. Zmiany struktur organizacyjnych turystyki.

W zakresie harmonizacji prawa polskiego z prawem UE, regulacje podzielono na dwie grupy: 1) regulacje w całości poświęcone turystyce; 2) regulacje obejmujące wiele dziedzin, w tym również turystykę.

Regulacje stricte turystyczne dotyczyły następujących sektorów polityki UE związanych z turystyką: 1) ochrona konsumentów i prawa turystów; 2) statystyka; 3) polityka wobec małych i średnich przedsiębiorstw; 4) swoboda podejmowania działalności gospodarczej i świadczenia usług.

Proces wprowadzania do polskiego systemu prawnego unijnych dyrektyw i zaleceń dotyczących ochrony konsumentów i praw turystów odbywał się etapami. W pierwszym etapie Sejm RP uchwalił 29 sierpnia 1997 r. ustawę

---

³ *Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE*, Warszawa, czerwiec 1998.

*o usługach turystycznych*⁴. Rozdział 3 tej ustawy jest w całości poświęcony ochronie nabywców imprez turystycznych. Ustawa nowelizowana w latach 1999–2000, weszła w życie 1 stycznia 2001 r., osiągając niemal pełną zgodność z Dyrektywą 90/314/EWG o podróżach turystycznych. Dyrektywa 94/47/EWG, dotycząca timesharingu, została wprowadzona do prawa polskiego Ustawą z dnia 13 lipca 2000 r. *o ochronie nabywców prawa korzystania z budynku lub pomieszczenia mieszkalnego w oznaczonym czasie w każdym roku oraz o zmianie ustaw – Kodeks cywilny, kodeks wykroczeń oraz o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece*⁵. Pozostałe dyrektywy i zalecenia Rady dotyczące kwestii ochrony nabywców usług turystycznych zostały wprowadzone odpowiednimi ustawami lub rozporządzeniami.

Instytucją odpowiedzialną za wdrożenie unijnej dyrektywy dotyczącej zbierania danych statystycznych w obszarze turystyki i decyzji Komisji w sprawie procedury implementacji tej dyrektywy jest Główny Urząd Statystyczny. Kwestie statystyki turystycznej zostały uregulowane ustawą z dnia 29 czerwca 1995 roku *o statystyce publicznej* oraz zarządzeniem Prezesa GUS z 11 lipca 1997 roku *w sprawie obowiązków w zakresie bazy noclegowej turystyki*⁶. Występujące w ustawie nieliczne rozbieżności w odniesieniu do unijnej dyrektywy zostały usunięte na początku 2003 roku.

W zakresie polityki dotyczącej małych i średnich przedsiębiorstw obowiązują dwie wspólnotowe decyzje z 22 grudnia 1986 roku. Pierwsza dotyczy lepszej sezonowej i geograficznej dystrybucji usług turystycznych i uznająca konieczność prowadzenia działań na rzecz minimalizacji zjawiska koncentracji czasowej i przestrzennej turystyki. Druga obejmuje sprawy ustalania procedur konsultacji i współpracy w branży turystycznej. Obie decyzje w Polsce zostały wdrożone.

Terminy rozpoczynania i kończenia wakacji szkolnych zostały określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 29 grudnia 1997 roku, w sprawie organizacji roku szkolnego. Należy podkreślić, że zawiera ono upoważnienie dla kuratoriów oświaty do wprowadzania zróżnicowanych terminów ferii zimowych.

Wdrożenie decyzji w sprawie procedury konsultacji i współpracy wymaga przekazywania Komisji Europejskiej raz do roku sprawozdania z prowadzonych i przewidywanych działań mających znaczenie dla turystyki oraz udziału przedstawiciela Polski w pracach Doradczego Komitetu Konsultacyjnego. Przyjęto, że wynikające z tej decyzji zadania będą realizowane przez Departament Turystyki w oparciu o informacje uzyskane od organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Uchwała Rady Europejskiej z 10 kwietnia 1984 roku *o polityce Wspólnoty w dziedzinie turystyki*, uznająca celowość prowadzenie wspólnej polityki turystycznej nie wymagała implementacji.

---

⁴ Tekst Jednolity. Dziennik Ustaw RP, 2001, nr 55, poz. 578.

⁵ Tekst Jednolity. Dziennik Ustaw RP, 2000, nr 74, poz. 855

⁶ Tekst Jednolity. Dziennik Ustaw RP, 1997, nr 43, poz. 428.

Wdrożenie do polskiego prawa regulacji prawnych UE w zakresie swobody podejmowania działalności gospodarczej i świadczenia usług nastąpiło poprzez uchwalenie 10 maja 2002 roku ustawy *o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania niektórych działalności*⁷. Sprawę uznawania kwalifikacji w zawodach turystycznych reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

Drugi obszar działań dostosowawczych polskiego sektora turystycznego do wymogów UE, to rozwój i poprawa konkurencyjności krajowego produktu turystycznego. Podstawą tych działań jest opracowany na przełomie 2000/2001 roku obszerny dokument *Strategia rozwoju turystyki w latach 2001–2006. Rządowy program wspierania rozwoju turystyki w latach 2001–2006*⁸. Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 24 kwietnia 2001 roku. Stanowi ona część strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz określa miejsce przemysłu i gospodarki turystycznej w tym rozwoju. W dokumencie zostały określone cele, priorytety i podstawowe zadania polityki państwa. Wskazuje obszary finansowego wsparcia programów rozwoju turystyki samorządów wojewódzkich, zadań administracji terenowej, lokalnych podmiotów gospodarczych, organizacji i stowarzyszeń. W *Strategii...* wskazano podstawowe cele społeczno-gospodarcze jakie Polska może osiągnąć dzięki rozwojowi turystyki. Są to:

1. Wzrost dochodów mieszkańców regionów wymagających głębokiej restrukturyzacji gospodarki, głównie poprzez wykorzystanie redystrybucyjnej roli turystyki, polegającej na przenoszeniu dochodów z regionów rozwiniętych do regionów biedniejszych.

2. Zmniejszanie bezrobocia w regionach przygranicznych, o dużej atrakcyjności turystycznej, dotkniętych strukturalnym bezrobociem, na których rozwój turystyki doprowadzi do powstania nowych miejsc pracy.

3. Aktywizacja mieszkańców wsi i podnoszenie jakości życia na wsi, szczególnie na terenach nie rokujących rozwoju produkcji rolnej oraz wokół obszarów chronionych.

4. Zwiększenie rentowności majątku państwowego poprzez prywatyzację sektora uzdrowisk i dawnych ośrodków wypoczynkowych zakładów pracy i instytucji państwowych.

5. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, środowiska cywilizacyjnego i przyrodniczego w edukacji społeczeństwa.

---

⁷ Tekst Jednolity. Dziennik Ustaw RP, 2002, nr 71, poz. 655.

⁸ *Strategia rozwoju turystyki w latach 2001–2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001–2006*. Dokument rządowy przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 kwietnia 2001 roku, zmodyfikowany przez Radę Ministrów w dniu 10 września 2002 roku, Ministerstwo Gospodarki, Departament Turystyki, Warszawa, wrzesień 2002.

6. Poprawa wizerunku Polski i jej mieszkańców na arenie międzynarodowej.

7. Rozwój kontaktów z krajami sąsiedzkimi w współpracy regionów przygranicznych.

Rząd podejmując strategię zobowiązał się do usuwania barier i słabości w rozwoju turystyki, a w szczególności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa turystów, swobody działania zagranicznych i krajowych organizatorów usług turystycznych, wzrostu nakładów na poprawę jakości bazy noclegowej i pozostałej infrastruktury, z której korzystają turyści oraz jakości kadr zatrudnianych w przemyśle turystycznym. Odpowiedzialnym za wdrożenie *Strategii turystyki w latach 2001–2002* jest Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Co dwa lata jest zobowiązany do przedstawiania raportu dotyczącego realizacji strategii.

Zmiany związane z harmonizacją prawa polskiego do wymogów obowiązujących w UE oraz podjęcie działań związanych z rozwojem i poprawą konkurencyjności polskiej turystyki na rynku wspólnotowym, wymagały dokonania zmian instytucjonalnych. W latach 1991–1999 centralnym organem administracji państwowej odpowiedzialnym za realizację polityki państwa w zakresie turystyki i wypoczynku był Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki. W zakres kompetencji Urzędu wchodziły zadania o charakterze polityczno-strategicznym i operacyjnym. Powołując się na rozwiązania obowiązujące w państwach członkowskich UE, w połowie lat dziewięćdziesiątych, podjęto działania na rzecz rozdzielenia kompetencji. Podstawą do wprowadzenia, obowiązujących obecnie zmian zarządzania turystyką na szczeblu centralnym była uchwalona 4 września 1997 roku ustawa *o działach administracji rządowej*⁹, a w szczególności dokonana w 1999 roku jej nowelizacja. Turystyka została w ustawie wyodrębniona jako samodzielny dział administracji państwowej i podporządkowana decyzją Prezesa Rady Ministrów, najpierw Ministrowi Transportu i Gospodarki Morskiej (30.11.1999 r.), następnie Ministrowi Gospodarki (21.06.2000 r.). Kolejna zmiana nastąpiła 7.01.2003 roku, zarządzanie turystyką zostało powierzone Ministrowi Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. W strukturze Ministerstwa działa Departament Turystyki. Departament odpowiada za wypracowanie i realizację zadań o charakterze strategiczno-politycznym.

Zadaniami operacyjnymi, dotyczącymi promocji polskiej turystyki w kraju i na świecie, zajmuje się od 1 stycznia 2000 roku Polska Organizacja Turystyczna, powołana ustawą z dnia 25 czerwca 1999 roku *o Polskiej Organizacji Turystycznej*¹⁰

---

⁹ Ustawa *o działach administracji rządowej*, Dziennik Ustaw RP, 1999, nr 82, poz. 928 z późniejszymi zmianami.

¹⁰ Ustawa *o powołaniu Polskiej Organizacji Turystycznej*, Dziennik Ustaw RP, 1999, nr 62, poz. 689 z późniejszymi zmianami.

Do ustawowych zadań Polskiej Organizacji Turystycznej należy: 1) promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie; 2) zapewnienie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie; 3) inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów i wieloletnich programów rozwoju oraz modernizacji infrastruktury turystycznej zwłaszcza pod kątem podniesienia jakości świadczonych w kraju usług turystycznych; 4) stwarzanie instytucjonalnych warunków współpracy organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji przedsiębiorców działających w branży turystycznej w zakresie promocji polskiej turystyki w kraju i za granicą.

Polskiej Organizacji Turystycznej powierzono inspirowanie tworzenia regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych, jako instytucji współpracy zainteresowanych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji zrzeszających przedsiębiorców oraz samych przedsiębiorców z dziedziny turystyki, a także zainteresowanych stowarzyszeń.

Do zadań regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych należy: 1) promocja turystyczna obszaru działania; 2) wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej; 3) inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej; 4) współpraca z Polską Organizacją Turystyczną.

Nadzór nad tymi organizacjami sprawuje minister właściwy do spraw turystyki, który może, w drodze rozporządzenia, przekazać nadzór właściwym wojewodom, z uwzględnieniem polityki państwa w zakresie rozwoju turystyki.

Polska w latach dziewięćdziesiątych, po podpisaniu układu stowarzyszeniowego, korzystała z unijnych środków pomocowych. Programem pomocowym służącym bezpośredniemu wsparciu gospodarki turystycznej był Program Rozwoju Turystyki TOURIN. Podzielony został na trzy okresy realizacji. Polska na TOURIN otrzymała z UE 18,5 mln ECU¹¹.

Od 2000 roku gospodarka turystyczna korzysta ze środków UE w ramach Funduszy Przedakcesyjnych. Komisja Europejska biorąc pod uwagę wskaźniki gospodarcze i statystyczne naszego kraju zarezerwowała w budżecie UE na pomoc dla Polski na lata 2000–2006 następujące roczne kwoty: Program PHARE 2: ok. 398 mln euro, Program SAPARD: 168,68 mln euro, Program ISPA: ok. 312–385 mln euro. Turystyka korzysta przede wszystkim ze środków Programu PHARE 2 i ISPA. Ze środków PHARE 2 wspierana jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury warunkującej prowadzenie działalności gospodarczej w sektorze turystyki oraz małe i średnie przedsiębiorstwa turystyczne. Ze środków ISPA można wspierać rozwój infrastruktury transportowej w regionach turystycznych i połączenie ich z infrastrukturą krajów człon-

---

¹¹ Szerzej zob. L. Butowski, M. Wątorska-Dec, M. Żukowski, *Finansowanie rozwoju turystyki*, op. cit., s. 69–75.

kowskich UE oraz współfinansować inwestycje związane z ochroną środowiska w miejscowościach turystycznych (poprawa jakości wody, gospodarka ściekowa, utylizacja odpadów, czystość powietrza).

Podstawą korzystania przez sektor turystyczny z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, po wejściu Polski do UE, są założenia rozwoju turystyki określone w *Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004–2006. Narodowy Plan Rozwoju*, uzupełniony programami operacyjnymi, po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską, stanowi podstawę do przyznania środków z Funduszy Strukturalnych. Na podstawie opracowanego *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*, turystyka w Polsce może otrzymać z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2004–2006 łącznie 205,7 mln euro, przy wniesieniu własnego wkładu w wysokości 336,5 mln euro.

W *Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego*, działania z zakresu turystyki zostały uwzględnione w II priorytecie (*Rozwój sektora turystycznego*) oraz IV priorytecie (*Wspieranie inicjatyw lokalnych z dziedziny turystyki*).

Do najważniejszych przedsięwzięć związanych z realizacją rozwoju sektora turystycznego należy zaliczyć: 1) tworzenie warunków rozwoju turystyki zgodnej z wymogami ochrony środowiska; 2) tworzenie warunków dla rozwoju szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw turystycznych; 3) tworzenie możliwości zwiększenia zatrudnienia w regionach o walorach turystycznych.

IV priorytet dotyczy wspierania inicjatyw lokalnych z dziedziny turystyki i opiera się na założeniu, że polskie regiony turystyczne charakteryzują się małym wykorzystaniem ich walorów przyrodniczych i kulturowych. Fundusze unijne mają służyć wspieraniu projektów: *rozwoju agroturystyki, turystyki alternatywnej, podnoszeniu standardu bazy noclegowej i infrastruktury turystycznej, odnowy lokalnych zabytków oraz dziedzictwa kulturowego*¹².

Turystyka będzie mogła korzystać ze środków Funduszu Spójności. Przewiduje się, że Polska otrzyma w latach 2004–2006 z tego funduszu 4,2 mld euro, których część zostanie przeznaczona na finansowanie projektów transportowych i ochrony środowiska naturalnego w sektorze turystyki.

Oceniając procesy dostosowawcze polskiej turystyki do wymogów Unii Europejskiej w dziedzinie turystyki należy uznać, że przebiegały właściwie. Dostosowanie polskiego prawa do prawa obowiązującego w UE, w obszarze turystyki, było zadaniem niezwykle trudnym. Wiązało się to z dwoma uwarunkowaniami. Pierwszy wynikał z tego, że turystyka w Polsce Ludowej działała w innych warunkach gospodarczych. Drugi to specyfika turystyki, polegająca na dużym uzależnieniu od wielu innych sektorów gospodarki narodowej. Harmonizacja prawa w obszarze usług turystycznych wymagała wdrożenia

¹² Szerzej, ibidem, s. 51–56.

dużej liczby aktów prawnych będących w gestii innych resortów. Najwięcej działań dostosowawczych zostało wykonanych w resorcie gospodarki, w którym m.in. została przygotowana ustawa *o usługach turystycznych*, dokonano zmian w zarządzaniu turystyką, opracowano *Strategię rozwoju turystyki w latach 2001–2006*. *Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001–2006*. Przygotowano założenia rozwoju turystyki do *Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004–2006* oraz priorytety dotyczące turystyki do programów operacyjnych potrzebnych do uzyskania środków finansowych z unijnych funduszy.

Dokonana analiza warunków naturalnych, społeczno-ekonomicznych i politycznych rozwoju międzynarodowego ruchu turystycznego w niniejszej pracy powinna zachęcić badaczy kultury fizycznej i turystyki do dalszych badań związanych z procesami dostosowawczymi polskiej turystyki do wymogów Unii Europejskiej w przyszłych latach. Takie badania są niezbędne dla rozwoju turystyki, jako czynnik popierający procesy integracyjne Wspólnoty.